

GUIA TEMÀTICA

ARQUITECTURA DE BARCELONA

BIBLIOTECA ETSAB
ABRIL 2017

Tipologies residencials de l'Eixample

[Font de la imatge de la portada: El Periódico de Catalunya]

SUMARI

Llibres.....	2
Revistes.....	3
Treballs acadèmics.....	4
Tesis doctorals	5
Altres guies temàtiques d'interès.....	6

Llibres

[Anàlisi tècnica i funcional del patrimoni immobiliari municipal](#) . Barcelona: Ajuntament, 1982-1986. 3 v. **Volum 3. L'Eixample**

[Accés al text complet en línia](#)

Aragó, Lluís M. [El Creixement de l'Eixample : registre administratiu d'edificis : 1860-1928](#).
Barcelona : Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de Barcelona, 1998

Barey, André. [Barcelona: de la ciutat pre-industrial al fenomen modernista](#). Barcelona: COAC, 1980

[Catàleg del patrimoni arquitectònic històric-artístic de la ciutat de Barcelona](#). Barcelona :
L'Ajuntament. Servei de Protecció del Patrimoni Monumental, 1987

Corominas, Miquel. [Los Orígenes del Ensanche de Barcelona : suelo, técnica e iniciativa](#).
Barcelona : Edicions UPC, 2002

[Estudios de tipología de la vivienda](#). Barcelona: La Gaya Ciencia, 1973
Conté: 1. Entre medianeras. 2. Bloques lineales

[La Manzana como idea de ciudad: elementos teóricos y propuestas para Barcelona](#). Barcelona :
2C, 1982.

Paricio Casademunt, Antoni. [Secrets d'un sistema constructiu: l'Eixample](#). Barcelona: Edicions
UPC, 2001

[Accés al text complet en línia](#)

Solà-Morales, Manuel de; Domingo; Miquel; Gómez, José Luis. [Los Ensanches \(I\) : el Ensanche de Barcelona](#). Barcelona : Escuela Técnica Superior de Arquitectura (ETSAB), [1978]

[Accés al text complet en línia](#)

[El Teixit residencial en la formació de la metròpolis moderna : el cas de Barcelona \(1840-1936\)](#).

Barcelona: Universitat Politècnica de Catalunya. Iniciativa Digital Politècnica, 2013-2015

Bibliografia

Conté: 1. Les operacions de creació d'habitatge dins Ciutat Vella (1840-1880). **2. Les operacions de creació d'habitatge dins l'Eixample (1860-1936)**. 3. De la Ciutat Vella a l'Eixample : mirades complementàries

[Accés al text complet en línia \(volum 2\)](#)

Revistes

Bohigas, Oriol. El Ensanche Cerdà : la contestación tipológica. Dins: [A V Monografías = Monographs](#), núm. 11(1987), p. 6-11

Bru. Eduard. Notas sobre la composición en la arquitectura anónima de la vivienda plurifamiliar del Ensanche de Barcelona. Dins: [Jano arquitectura y humanidades : revista profesional de arquitectura con complemento humanístico](#), gener 1978, num. 54, p. 42-46

Castiñeira, Isabel; Peremiquel, Palou. El chaflán en el ensanche barcelonés. Dins: [Jano arquitectura y humanidades : revista profesional de arquitectura con complemento humanístico](#), octubre 1975, núm. 31, p. 24-39

Castiñeira, Isabel; Peremiquel, Palou. Els edificis residencials a l'Eixample de Barcelona: tipus edificatori, desenvolupament residencial i habitatges tipus a l'Eixample. Dins: [QRU: Quaderns de Recerca en Urbanisme](#), 2014, núm. 4, p. 116-139.

[Accés al text complet en línia](#)

Corominas Ayala, Miquel. La urbanística moderna: el segle dels traçats. [QRU: Quaderns de Recerca en Urbanisme](#), 2014, núm. 4, p. 8-57.

[Accés al text complet en línia](#)

[Memoria de la Comisión Especial de Ensanche](#). Barcelona: Ayuntamiento de Barcelona, [1927-1944]

Montaner, Josep Ma. Escaleras, patios, despensas y alcobas: un análisis de la evolución de la casa artesana a la casa de vecinos en Barcelona. Dins: [Arquitecturas Bis](#), 1985, núm. 51

Demaneu versió cd de la revista al taulell planta -1

Ràfols, J.F. Los arquitectos barceloneses de mediados del ochocientos 1835-1865. Dins: *Cuadernos de arquitectura*, 1958, núm. 33, p. 2-14

[Accés al text complet](#)

Tarragó, Salvador. La arquitectura del primer ensanche. Dins: *Cuadernos de arquitectura y urbanismo*, 1974, núm. 101, p. 2-14

[Accés al text complet en línia](#)

Tatjer, Mercè. La vivienda popular en el *Ensanche de Barcelona*. Dins: *Scripta Nova: revista electrónica de geografía y ciencias sociales*, 1 agosto de 2003, Vol. VII, núm. 146

[Accés al text complet en línia](#)

Treballs acadèmics

Carreras Porta, Gerard. *Catalogació i aixecament arquitectònic de façanes de l'illa de l'Eixample*

Proyecto/Trabajo final de carrera - Escola Politècnica Superior d'Edificació de Barcelona - Arquitectura Tècnica, 2009

[Accés al text complet en línia](#)

Cos Espuña, Marta. *Eixample de Barcelona : reactivació de les plantes baixes reixades*

Projecte final de carrera -- Universitat Politècnica de Catalunya. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona. Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori, 2015 (Arquitectura)

Resum Estudi de les plantes baixes de la ciutat de Barcelona. S'analitza la relació entre local i espai públic i entre ús i viuant per a trobar noves possibilitats de relació entre l'espai exterior i interior de la mansana de l'eixample i noves maneres d'entendre l'agrupació dels edificis de l'illa

[Accés al text complet en línia](#)

Ivanov Ivanov, Plamen Panayotov. *Evolución de la Eixample y la demanda de vivienda en esta zona, propuesta de elevación de plantas sobre edificios existentes*

Treball final de grau -- Universitat Politècnica de Catalunya. Escola Politècnica Superior d'Edificació de Barcelona. Departament d'Organització d'Empreses, 2016 (Grau en Arquitectura Tècnica i Edificació)

Resum El trabajo consiste en un estudio profundo de la zona Ensanche, desde la expansión de la antigua Barcelona de Ciudad Vella hasta el crecimiento de una metrópolis. Primero el estudio se sumerge en el origen de la Ensanche y la evolución de las diferentes modificaciones de las ordenanzas hasta fechas de hoy. La diversa tipología de edificios y número de viviendas por rellano crean varios grupos de edificios residenciales con singularidad. Estos edificios singulares dejan grandes marcos en el panorama de la Ensanche que nos servirán como base de la construcción en el Distrito. Para entender mejor la vida en el Ensanche también se estudia la evolución de los Barrios para destacar cada parte de la zona con su identidad. El

análisis de demanda de vivienda en el Ensanche y los precios de los últimos años antes y después de la crisis nos dará una imagen de la necesidad de vivienda en el corazón de Barcelona tanto por el extranjero como por el español. Por otra parte la invasión hotelera en el Ensanche demuestra la preferencia de la zona gracias a la movilidad y la cercanía del Centro de Barcelona. Son muchos factores que presionan la desaparición de la vivienda en el Ensanche. Por estos motivos el estudio analizar todos los datos urbanísticos, demográficos, sociológicos, económicos y estructurales de la Ensanche para entender y justificar la diversidad edificatoria que existe en el Ensanche. Con los resultados del estudio se propone la posibilidad de aprovechar el "espacio" disponible en algunos edificios que la propia normativa del Plan General Metropolitano permite en los marcos de las ordenanzas. La propuesta significaría un bien tanto para el ciudadano, para el gobierno y el empresario.

[Accés al text complet en línia](#)

Tesis doctorals

Corominas Ayala, Miquel. [*Suelo, técnica e iniciativa en los orígenes del Ensanche de Barcelona*](#)
Tesi doctoral-Universitat Politècnica de Catalunya. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona. Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori, 1986

Giol Draper, Pere. [*La Casa de veïns del segle XIX a Barcelona : avaluació tipològica, arquitectònica i estructural-constructiva del tipus de casa de residència del s. XIX, a partir de l'anàlisi dels edificis construïts entre 1800 i 1920, a Ciutat Vella i a l'Eixample Central*](#)

Tesi doctoral-Universitat Politècnica de Catalunya. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, 1995

[Accés al text complet en línia](#)

Sabater, Txatxo. [*Primera edad del Ensanche: arquitectura doméstica*](#)

Tesi doctoral-Universitat Politècnica de Catalunya. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, 1989

Sanmartí Verdaguier, Jaume. [*Vers una remodelació de l'Eixample*](#)

Tesi doctoral-Universitat Politècnica de Catalunya. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, 1983

Solsona Pairó, Xavier. *La cara oculta de Barcelona : l'ambient a les galeries dels patis de l'Eixample Cerdà*. [Barcelona] : Universitat Politècnica de Catalunya, 2015

Tesi doctoral - Universitat Politècnica de Catalunya. Departament de Construccions Arquitectòniques I, 2015

Resum L'objectiu de la tesi és l'estudi del comportament ambiental de la galeria com a espai intermedi entre els ambients interiors de l'edifici i l'exterior i en la seva qualitat de sistema climàtic. Concretament es centra en les galeries dels patis de l'Eixample Cerdà de Barcelona, les quals destaquen de la resta de galeries ubicades en altres indrets, per la seva versatilitat. La galeria és un sistema arquitectònic que consisteix en el tancament d'un balcó i s'adapta a les condicions climàtiques del lloc. A les galeries gallegues el tancament és un parament de fusta i vidre, que les protegeix de la pluja –amb finestres de guillotina- i afavoreix l'efecte hivernacle. És un sistema molt adequat per a climes plujosos i al fred de l'hivern. El balcó canari està tancat amb una gelosia de fusta que atura la radiació –convertint-lo en umbracle- i permet la

ventilació. Funciona molt bé en climes calorosos -o temperats amb alts índexs de radiació, a l'estiu-. Les galeries i tribunes de l'Eixample Cerdà –i de tants altres indrets- que donen al carrer, vidriades, poden estar tancades amb una carcassa de fusta, de ferro forjat i fins i tot de pedra. Tenen un comportament semblant al de les galeries gallegues. Són adequades per quan fa fred. Però cap d'aquests models disposa dels elements que li permeten adaptar-se a les condicions canviants dels climes temperats. La nostra galeria –la dels patis de l'Eixample- sí. Aquesta, com la gallega, té el tancament practicable de fusta i vidre -que la converteixen en un hivernacle –sistema captador- que escalfa l'interior quan fa fred-, però, a més disposa d'una persiana senzilla –de corda- que desplegada la transforma en un umbracle –sistema de protecció a la radiació- que manté l'interior fresc quan fa calor. Això fa que es pugui adaptar a qualsevol situació intermèdia, molt habitual en climes temperats, on pot fer fred a primera o última hora del dia i calor a les hores centrals. Més enllà de la seves propietats ambientals, la galeria és un element de gran qualitat formal que adossat a la façana dignifica els edificis que en disposen. Els millora i els atorga una categoria superior dels que no en disposen, gràcies a l'elegància dels paraments de vidre. A les galeries dels patis –molt més senzilles i modestes que les altres- a més, la presència de la persiana aporta plasticitat i dinamitza les façanes. Per centrar el tema, la tesi fa una anàlisi dels tipus de galeria, on es localitzen i quines són les seves característiques. Cal destacar que defineixo un model anomenat la falsa galeria, en relació als tancaments de façana del tipus mur cortina, que formalment poden tenir la mateixa aparença de la galeria però en canvi tenen un comportament ambiental desastrós. A més dels aspectes ambientals, aquest tema de tesi també em permet explicar l'Eixample Cerdà, analitzant la seva evolució i la de les ordenances municipals que han afectat les façanes. També estudio els aspectes ambientals de l'Eixample –clima, llum i acústica- els quals permetran establir els paràmetres per fer una avaluació del comportament ambiental de la galeria: càlculs tèrmics, lumínics i acústics. Finalment, l'apartat de les Conclusions es pot resumir dient que quan falta un determinat component o està mal posat, llavors la galeria perd el seu caràcter i es converteix en un espai vulgar que pot arribar a funcionar pitjor que el propi clima.

[Accés al text complet en línia](#)

Vila, Jorge. La Casa original del ensanche a Barcelona: 1860-1864: los parámetros formales y métricos de la unidad residencial de la manzana Cerdà

Tesi doctoral-Universitat Politècnica de Catalunya. Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona, 1989

[Accés al text complet en línia](#)

Altres guies temàtiques d'interès

[Guia temàtica Biblioteca ETSAB: Pla Cerdà: Eixample de Barcelona.](#) Barcelona: Biblioteca ETSAB, 2016-